

Evaluatie provinciaal subsidie maatschappelijke organisaties Limburg

Maike Dautzenberg
Stella Blom

Evaluatie provinciaal subsidie maatschappelijke organisaties Limburg

Amsterdam, 25 september 2007

Maike Dautzenberg
Stella Blom

Met medewerking van:
Myrthe Schillings
Linde Wiewel

Inhoudsopgave

1	Onderzoeksopzet	3
1.1	Aanleiding voor het onderzoek	3
1.2	Onderzoeksvragen	3
1.3	Aanpak	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Maatschappelijke organisaties: activiteiten en maatschappelijke effecten	6
2.1	Maatschappelijke organisaties voor jeugd en jongeren	6
2.2	Maatschappelijke organisaties voor vrouwen	9
2.3	Maatschappelijke organisaties voor ouderen	12
2.4	Maatschappelijke organisaties voor vrijwilligers	14
2.5	Overige maatschappelijke organisaties	15
2.6	Samenvatting en conclusies	16
3	Speerpunten van provinciaal beleid	20
3.1	Speerpunten van provinciaal sociaal beleid 2003-2008	20
3.2	Maatschappelijke organisaties en beleidsspeerpunten	24
3.3	Speerpunten van beleid 2007-2011	26
3.4	Maatschappelijke organisaties en de beleidsspeerpunten 2007-2011	28
4	Conclusies en aanbevelingen	31

1 Onderzoeksopzet

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

In Limburg worden 21 maatschappelijke organisaties gesubsidieerd door de Provincie. Het gaat om organisaties die zich richten op specifieke doelgroepen, zoals ouderenbonden, het COC, of jongerenverenigingen. Zij ontvangen deze subsidie voor de periode 2006 tot en met 2008.

De periode 2007-2008 is een overgangperiode. Vanaf 2009 gaat een nieuwe subsidieregeling in. De voorwaarde is dat de maatschappelijke organisaties erkend worden door de Provincie. Voor de erkenning is het belangrijk dat hun activiteiten bijdragen aan het bereiken van de speerpunten van de Provincie Limburg.

De huidige criteria voor de erkenning zijn:

- Er is sprake van een (koepel)organisatie met een provinciaal beleid.
- De doelstellingen en uitgangspunten passen binnen de door de Provinciale Staten vastgestelde beleidsuitgangspunten.
- Er werken hoofdzakelijk vrijwilligers of zij werken ten behoeve van vrijwilligers.
- Zonder de provinciaal subsidie is de continuïteit van het werk van de organisatie in het geding.
- De organisatie voert al minimaal 2 jaar beleidsprojecten uit die relevant zijn voor de regeling.

Alvorens een nieuwe regeling in te laten gaan wil de Provincie Limburg (Cluster Welzijn en Zorg) een evaluatie laten uitvoeren. De evaluatie moet duidelijk maken in welke opzichten de maatschappelijke organisaties bijdragen aan het bereiken van de provinciale beleidsdoelstellingen. Het gaat dan om zowel de periode 2003-2007 als voor de komende coalitieperiode van 2007-2011. Wellicht is het nodig om op grond van de evaluatie de huidige subsidiecriteria bij te stellen.

DSP-groep heeft deze evaluatie uitgevoerd in de maanden juli en augustus van 2007. DSP-groep is een onafhankelijk onderzoeks- en adviesbureau dat gevestigd is in Amsterdam. Er werken ruim 60 medewerkers op terreinen als welzijn, gezondheid, sport en cultuur. Het bureau werkt hoofdzakelijk aan beleidsonderzoek en beleidsadvisering en heeft ruime ervaring met onderzoek voor provinciale overheden

Deze rapportage is de neerslag van dit onderzoek.

1.2 Onderzoeksvragen

De evaluatie zal een antwoord geven op de volgende vragen:

1 *Maatschappelijk organisaties*

- a Wat zijn de doelstellingen en welke activiteiten voeren ze uit?
- b Hoe ziet hun organisatiestructuur uit in de zin van aantal en verhouding professionals/vrijwilligers met de bijbehorende taken en verantwoordelijkheden?
- c Op welke manier en hoeveel (externe) ondersteuning wordt bij de uitvoering van activiteiten ingezet?

- d Wat is het bereik van de organisatie en wat zijn de maatschappelijke effecten?
- e In welke mate sluiten de activiteiten aan bij de behoeften van de achterban?
- f Welke maatschappelijke ontwikkelingen signaleren ze en hoe spelen ze daarop in?
- g Hoeveel provinciaal subsidie krijgen zij?
- h In welke mate is de provinciaal subsidie noodzakelijk voor de continuïteit van de organisatie?
- i Welke inhoudelijke dwarsverbanden zijn er tussen activiteiten van de te evalueren organisaties? Welke mogelijkheden voor samenwerking zijn er? Op welke manier kan er –anders dan door fusie - efficiencywinst worden behaald?

2 *Speerpunten van provinciaal beleid*

- a Wat de speerpunten van beleid geweest van 2003-2007 en wat zijn de hoofdpunten uit het coalitieakkoord van 2007-2011?
- b In welke mate sluiten de activiteiten van de maatschappelijke organisaties aan bij de provinciale speerpunten?

3 *Subsidieregeling*

- a In welke mate heeft de subsidieregeling bijgedragen aan het realiseren van de provinciale doelstellingen?
- b Vormen de 21 organisaties wat betreft diversiteit een afspiegeling van de Nederlandse samenleving in de zin dat zij doelgroepen bedienen die anders 'buiten de boot' zouden vallen, of 'gemist' zouden worden?
- c Op welke manier kunnen de maatschappelijke organisaties maximaal worden ingezet als instrument van provinciaal beleid binnen het uitvoeringsprogramma van het coalitieakkoord 2007-2011?

1.3 **Aanpak**

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen hebben we gebruik gemaakt van de volgende onderzoeksmethoden:

- Deskresearch met documentenstudie (onderzoeksvraag 1 en 2)
- Telefonische interviews met de maatschappelijke organisatie (onderzoeksvraag 1 en 2)
- Brainstormsessie met verantwoordelijken bij de Provincie (onderzoeksvraag 3)

Desk research

Als eerste stap is deskresearch uitgevoerd naar de werkplannen, jaarverslagen en andere relevante documenten van de maatschappelijke organisaties. Daarmee kon een belangrijk deel van de doelstellingen en activiteiten (et cetera) van de maatschappelijke organisaties beschreven worden, en deels een antwoord worden gegeven op de eerste onderzoeksvraag.

Vervolgens zijn relevante provinciale beleidsdocumenten bestudeerd en samengevat op de punten waar een directe relatie was met de activiteiten van de 21 organisaties (2^e onderzoeksvraag). Het coalitieakkoord 2007-2011 is op dezelfde wijze samengevat.

De beleidsdocumenten zijn aangeleverd aan de onderzoekers van DSP-groep door de contactpersonen bij de Provincie.

Telefonische interviews

Vervolgens zijn telefonische interviews gehouden met vertegenwoordigers van 20 organisaties. Een organisatie, vrouwenorganisatie Passage, koos ervoor geen interview te laten afnemen omdat zij hebben aangegeven vanaf 2009 geen provinciaal subsidie meer aan te vragen. Zij leverden alle materiaal schriftelijk aan.

De interviews waren halfgestructureerd, dat wil zeggen dat open vragen fungeerden als leidraad. De vragen werden gesteld in de vorm van een format, dat door de onderzoekers al zo veel mogelijk werd ingevuld op grond van de beschikbare werkplannen. Daarin stonden zaken als doelstellingen, activiteiten, maatschappelijke effecten, de provinciaal subsidie en de organisatiestructuur. Voordat het interview plaatsvond werd het deels ingevulde format naar de betrokkenen opgestuurd met het verzoek tot correctie en aanvulling. In het interview zijn de punten die nog onduidelijk waren, nader toegelicht. Voordat het interviewverslag definitief werd gemaakt, zijn de geïnterviewde contactpersonen in de gelegenheid gesteld om te reageren op het verslag.

Brainstormsessie subsidiesysteem

Na afronding van de interviews en de desk research heeft een brainstormsessie plaatsgevonden met betrokken medewerkers van de Provincie. Daarin is gesproken over het toekomstige subsidiesysteem en de mate waarin het evaluatieonderzoek daar aanleiding toe geeft.

Analyse

De interviewgegevens in combinatie met de desk research zijn kwalitatief geanalyseerd.

Bij de analyse van de gegevens hebben wij ons voornamelijk gebaseerd op werkplannen en – voor zover beschikbaar - jaarverslagen van 2006, en deels op werkplannen van 2005. Dit was afhankelijk van de gegevens die ons ter beschikking zijn gesteld.

We gaan ervan uit dat de verschillen tussen beide jaren niet zo groot zijn geweest dat deze de algemene conclusies hebben beïnvloed.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk (hoofdstuk 2) geven wij een antwoord op de eerste onderzoeksvraag over de wijze waarop de 21 provinciaal gesubsidieerde maatschappelijke organisaties hun activiteiten uitvoeren. We noemen heel in het kort wat de belangrijkste doelstellingen en activiteiten zijn, met een verwijzing naar de bijlagen waar de organisaties uitgebreider worden beschreven. Vervolgens trekken wij een aantal conclusies.

In hoofdstuk 3 staan de provinciale speerpunten voor 2003-2007 en 2007-2011 samengevat en wordt beschreven in welke opzichten de activiteiten van de maatschappelijke organisaties daar op aansluiten. Dit hoofdstuk geeft een antwoord op de tweede onderzoeksvraag.

Hoofdstuk 4 gaat over de subsidieregeling en de overwegingen die horen bij een eventuele bijstelling. Daarin wordt een antwoord gegeven op de derde onderzoeksvraag.

2 Maatschappelijke organisaties: activiteiten en maatschappelijke effecten

In dit hoofdstuk beschrijven we in kort bestek de 21 organisaties. Vanwege de overzichtelijkheid hebben we de 21 organisaties ingedeeld in vijf categorieën. Een groot deel is namelijk gericht op vergelijkbare doelgroepen. De vijf categorieën zijn:

- 1 Organisaties gericht op jeugd en jongeren
- 2 Organisaties gericht op vrouwen
- 3 Ouderenbonden
- 4 Organisaties gericht op vrijwilligers
- 5 Organisaties gericht op diverse doelgroepen

In de paragrafen 3.1 tot en met 3.5 schetsen we per groep van organisaties eerst een algemeen overzicht met onder andere het bereik, de verhouding vrijwilligers en beroepskrachten en het aandeel van de provinciaal subsidie op de totale begroting. Per groep van organisaties trekken we steeds een aantal conclusies.

Alleen voor de laatste groep trekken wij geen algemene conclusies, omdat deze te divers is samengesteld. In paragraaf 3.6 schetsen we ten slotte een aantal grote lijnen waarbij we elk van de deelvragen van onderzoeksvraag 2 beantwoorden.

Wellicht ten overvloede vermelden we dat het hier gaat om wat de provinciale koepelorganisaties doen, al worden in de projectbeschrijvingen ook activiteiten genoemd die lokale afdelingen uitvoeren. De reden daarvoor is dat daarmee kort een beeld mee wordt geschetst waar de organisaties voor staan en wat zij aan activiteiten organiseren.

2.1 Maatschappelijke organisaties voor jeugd en jongeren

Er zijn zes provinciaal gesubsidieerde organisaties die zich richten op jeugd en/of jongerenwerk. Dit zijn - naar hoogte van de provinciaal subsidie - de Verenigde Jeugdclubs Limburg (VJL), de Stichting Scouting Limburg (SSL), SpeL Limburg, Jong Nederland Limburg, de Katholieke Plattelandsjongeren Limburg (KPJ) en het – van origine protestantse – Centrum voor Levensbeschouwelijk jeugd- en jongerenwerk (PCGJ).

Organisaties

VJL is een provinciale serviceorganisatie die ondersteuning geeft aan clubs en verenigingen voor jeugd en jongeren tot ongeveer de tienerleeftijd. Zij bieden vrijwilligersondersteuning aan en producten die bruikbaar kunnen zijn in jeugd- en jongerenclubs, zoals spellenboeken of knutselboeken. De Stichting Scouting Limburg hoeft waarschijnlijk weinig toelichting: zij organiseert activiteiten voor kinderen en jongeren die gericht zijn op de samenleving, de mensen en de natuur. De provinciale koepel stelt algemene middelen ter beschikking, zoals een beamer en bijbehorend scherm, en geeft vrijwilligersondersteuning.

SpeL (Speeltuinwerk Limburg) is de provinciale koepel voor het speeltuinwerk. SpeL doet het wijk- en buurtbeheer van speelvoorzieningen in Limburg. Jong Nederland organiseert vrijetijdsactiviteiten voor kinderen van 4 tot ongeveer 18 jaar waarbij zij werken met een eigen methodiek van vaste groepen en vaste vrijwilligers. Zij streven naar een respectvolle omgang met elkaar en aandacht voor maatschappelijke vraagstukken. De provinciale koepel biedt onder andere vrijwilligersondersteuning (deskundigheidsbevordering) voor het locale clubwerk.

KPJ richt zich op de ondersteuning van jeugdwerk voor jongeren van ongeveer 12-25 jaar. De koepelorganisatie geeft vooral vrijwilligersondersteuning.

Het PGCJ centrum richt zich op jongeren en wil hen stimuleren meer stil te staan bij levensbeschouwelijke vragen zoals 'waarom doe je wat je doet'. Het PGCJ organiseert activiteiten of themabijeenkomsten voor intermediairs zoals jeugdwerkers, docenten en kerkelijk medewerkers die met deze jongeren werken.

De verschillen tussen de organisaties zijn vooral historisch gegroeid, zo geeft men aan. Jong Nederland en de KPJ zijn van oudsher katholiek en de PCGB Protestants. Scouting en VJL zijn niet religieus gebonden.

Ook de methodiek verschilt. Jong Nederland en Scouting werken volgens een binnen de organisatie ontwikkelde methodiek. Het Centrum PGCJ heeft niet zozeer een eigen methodiek, maar vooral een specifieke invalshoek, namelijk gericht op het levensbeschouwelijke.

Deels ook richten de koepels zich op andere leeftijdsgroepen. VJL geeft aan dat zij vooral op kinderen tot 16 jaar en de KPJ richt zich vooral op jongeren van 12 tot 25 jaar.

SpeL heeft een eigen taakstelling omdat zij zich bezighoudt met het beheer van speeltuinen.

Jong Nederland en Scouting zijn aangesloten bij hun landelijke organisaties. SpeL was tot 2006 lid van NUSO, de landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatiewerk, maar is – op eigen initiatief - verzelfstandigd.

Voor een meer uitgebreide inhoudelijke beschrijving van de organisaties verwijzen wij naar de bijlagen.

Subsidies

In tabel 1 staan de jongerenorganisaties geordend naar omvang van de provinciaal subsidie die ze ontvangen (cijfers 2006). Samen ontvangen ze ruim € 600.000.

Zoals tabel 1 laat zien, varieert de omvang van de subsidie varieert sterk per organisatie: VJL ontvangt de meeste subsidie (ruim € 172.000,00) en het Centrum PCGB het minst (ruim € 30.000,00). De hoogte van de provinciaal subsidie is overigens niet hetzelfde als de totale begroting. Jong Nederland Limburg, bijvoorbeeld, werkt met een totale begroting van ruim € 221.000,00 die ruim boven de VJL begroting van € 187.000,00 ligt. Jong Nederland heeft namelijk behalve de Provincie nog andere bronnen van inkomsten. Met de hoogte van de subsidie verschilt ook de ondersteuning: organisaties met een kleine provinciaal subsidie hebben vaak minder dan 1 fte beroepskracht in dienst, terwijl de organisaties met een ruimere begroting 2-3 fte aan professionele ondersteuning hebben.

Vijf van de zes jeugd- en jongerenwerkorganisaties zijn voor hun inkomsten sterk afhankelijk van de provinciale subsidies, namelijk voor meer dan 70% (gemiddeld: 78%). Alleen Jong Nederland heeft voor meer dan de helft andere bronnen van inkomsten, waaronder de contributies van jeugdleden en kaderleden (vrijwilligers), subsidiegelden voor projecten met andere organisaties zoals de NOVIB en het Rode Kruis, en toegangsgelden voor trainingen en cursussen.

Tabel 2.1 Provinciaal gesubsidieerde organisaties voor de ondersteuning van jeugd- en jongerenwerk in Limburg

Organisatie	Vrijwilligers en leden	Beroepskracht (fte)	Provinciaal subsidie	% subsidie (begroting)
VJL	120 lidorganisaties ^a 9000 vrijwilligers	2,8 fte	€ 172.727,00	92%
Scouting Limburg	118 groepen 3500 vrijwilligers	2,4 fte	€ 126.893,00	72%
Spel Limburg	79 lidorganisaties 2525 vrijwilligers ^b	2,0 fte	€ 107.000,00	90%
Jong Nederland Limburg	45 afdelingen ^c 1870 vrijwilligers	2,9 fte	€ 97.610,00	44%
KPJ Limburg	11 lidorganisaties ^a 280 vrijwilligers	0,7 fte	€ 69.424,00	87%
PGCJ	Geen leden	0,5 fte	€ 30.700,00	85%
Totaal	373 organisaties 17.175 vrijwilligers	11,3 fte	€ 604.354,00	78% ^d

a Jeugdwerkorganisaties

b Door de organisatie zelf geschat

c Jong Nederland heeft alleen kaderleden en jeugdleden die contributie betalen

d Percentage is niet een gewogen gemiddelde - naar omvang van de subsidie -, maar het gemiddelde op basis van een rechte telling van alle zes organisaties.

Wat het bereik betreft, gaat het in totaal om 373 actieve lidorganisaties, groepen en afdelingen die ondersteund worden door de provinciale koepelorganisaties. De 11,3 fte beroepskrachten in de provinciale koepels ondersteunen deze 373 actieve groepen, die werken met ruim 17.000 actieve vrijwilligers.

Bij het getal van 373 moet overigens wel een kanttekening worden geplaatst. Het gaat om lidorganisaties, afdelingen en groepen die zeer verschillend van aard en omvang kunnen zijn. Ze variëren bijvoorbeeld van een groep die jaarlijks een korte vakantieactiviteit organiseert tot de wekelijkse bijeenkomsten van jeugdclubs.

Conclusies

Het feit dat er zes provinciale organisaties voor het jeugd- en jongerenwerk bestaan, en niet twee of drie, komt deels voort uit de verzuiling en andere historische wortels. Zo is Jong Nederland van oorsprong katholiek en ontstaan vanuit de behoefte een alternatief te bieden voor de Stichting Scouting, die niet-religieus gebonden was. De KPJ (Katholieke Plattelands Jongeren) Limburg is ontstaan in de tijd dat de agrarische sector in Limburg nog veel omvangrijker en katholieker was. Het PGCJ Centrum komt uit de protestantse hoek. Het niet aan religie gebonden VJL is in de jaren 80 opgericht

met als insteek de toegang tot jeugdwerk laagdrempelig te laten zijn. De zes organisaties hebben zich echter verder ontwikkeld en hebben ieder een eigen aanpak of invalshoek. Zo is scouting meer gericht op de natuur en heeft een heel eigen structuur waarin het dragen van uniformen hoort. Jong Nederland benadrukt dat zij een heel eigen aanpak hebben met onder andere vaste bijeenkomsten, vaste groepen en vaste begeleiding. Het PGCJ probeert zingevingvragen en levensbeschouwelijke kwesties met jongeren bespreekbaar te maken en haakt in op het normen en waarden debat.

De grootste overlap zit wellicht tussen het werk van KPJ Limburg en VJL, die beiden het clubwerk voor jeugd en jongeren ondersteunen. VJL richt zich daarbij meer op kinderen tot ongeveer 12 jaar en KPJ van 12 tot 25 jaar. Deze twee organisaties zijn dan ook in gesprek met elkaar om de samenwerking verder te intensiveren en samen 'het' serviceloket voor jeugd en jongerenwerk in Limburg te gaan vormen.

Jong Nederland benadrukt dat zij een zodanige eigen methodiek hebben dat een eigen provinciaal servicepunt nodig is. Zij wensen alleen ondersteuning van mensen die de organisatie en methodiek van binnenuit kennen. De provinciale koepel geeft aan te werken aan methodiekontwikkeling. Onduidelijk is in welke mate dit de taak is van de landelijke organisatie, en of zij vooral de lokale implementatie zou moeten ondersteunen.

Wat verder opvalt is dat VJL periodieke evaluaties en behoeftepeilingen uitvoert en dat Jong Nederland sterker is in het vinden van externe financiering (buiten de Provincie om). Andere organisaties zouden daarvan kunnen leren.

De interne diversiteit lijkt niet echt van de grond te komen. Er wordt wel over gesproken en soms onderzocht met behulp van enquêtes, maar het lijkt er niet op dat dit geresulteerd heeft in meer diversiteit van het ledenbestand in de zin van autochtoon en allochtoon of kinderen met een handicap. 't PGCJ is de enige organisatie die actief contact zoekt met allochtone organisaties en projecten heeft opgezet die gericht zijn op respect voor andere godsdiensten en culturen.

Binnen de koepels voor het jeugd- en jongerenwerk wordt overigens bevestigd dat zij steeds meer elkaars concurrenten aan het worden zijn.

2.2 Maatschappelijke organisaties voor vrouwen

Er zijn vijf provinciaal gesubsidieerde organisaties die gericht zijn op vrouwen. Dit zijn - geordend naar hoogte van het subsidiebedrag dat zij ontvangen - ZijActief, de Limburgse Vrouwenraad (LVR), de Limburgse Katholieke Vrouwenvereniging (LKV), het Katholiek Vrouwengilde (KVG) en Passage. Elke organisatie is gericht op vrouwen van alle leeftijden. In de praktijk komt het er op neer dat vrouwen in de leeftijd van 50-70 jaar de meerderheid vormen.

Organisaties

ZijActief is een netwerkorganisatie gericht op ontmoeting, ontspanning en ontplooiing (educatie) van vrouwen. Ze organiseren activiteiten zoals wandelen, fietsen, bloemschikken en schenken aandacht aan gezonde voeding en koken. De provinciale koepel streeft naar meer bestuurlijke participatie van vrouwen, ondersteunt de bestuursleden van de lokale afdelingen en

organiseert thema-avonden over diverse onderwerpen.

De LVR (vrouwenraad) streeft ook naar individuele ontplooiing en maatschappelijke participatie van vrouwen met als doel de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen te bevorderen. De provinciale koepel fungeert als platform, geeft voorlichting en biedt vrijwilligersondersteuning aan de eigen leden en partnerorganisaties.

De LKV richt zich vooral op niet-werkende vrouwen en organiseert recreatieve en culturele activiteiten, waarbij zowel educatie als gezelligheid belangrijk wordt gevonden. De provinciale organisatie biedt cursussen aan om de kennis en vaardigheden van leden te verbeteren en streeft naar meer bestuurlijke participatie door vrouwen.

Het KVG (vrouwengilde) wil een zinvolle en gezellige vrijetijdsbesteding bieden met als doelen: zingeving, ontmoeting en horizonverbreding. De provinciale organisatie biedt vrijwilligersondersteuning en organiseert themabijeenkomsten over onderwerpen als de Wmo en armoede. De landelijke organisatie is inmiddels opgeheven.

Passage is een christelijk-maatschappelijke vrouwenbeweging die maatschappelijke participatie van vrouwen en sociale betrokkenheid beoogt. De provinciale organisatie geeft vrijwilligersondersteuning (trainingsdagen voor bestuursleden, werving van vrijwilligers), lezingen en een provinciale dag voor leden.

De verschillen tussen deze vrouwenorganisaties zijn vooral historisch bepaald. Van oudsher was ZijActief vooral gericht op de agrarische plattelandsvrouwen. Net als de KPJ is ZijActief gelieerd aan de Limburgse Land- en tuinbouwbond, die hen ook nu nog financieel steunt. Het vrouwengilde was meer gericht op middenstandsvrouwen en de vrouwenraad meer op de mijnwerkersvrouwen. Passage was er vooral voor protestantse vrouwen. Het was vooral een 'standsverschil', zo wordt gezegd.

Vandaag de dag liggen de verschillen meer op het vlak van de verenigingscultuur en het type vrouwen dat zich daardoor aangesproken voelt. ZijActief spreekt meer vrouwen aan die houden van doeactiviteiten zoals wandelen, fietsen en bloemschikken. Het vrouwengilde doet meer aan informatieoverdracht. De KPV richt zich op vrouwen die geen baan hebben en vaak vrijwilliger of mantelzorger zijn. Passage benadrukt het belang van levensbeschouwing.

De vier vrouwenorganisaties (behalve Passage) nemen deel aan een gezamenlijk opgericht overleg en streven naar intensivering van de samenwerking.

ZijActief, LVR en Passage zijn aangesloten bij landelijke organisaties.

Subsidies

Zoals uit tabel 2 blijkt, ontvangen de vrouwenorganisaties samen ruim 3 ton aan subsidie van de Provincie. De omvang verschilt nogal per organisatie en varieert van € 135.000,00 (ZijActief) tot minder dan € 7.000,00 (Passage). Gemiddeld zijn zij voor ongeveer de helft van hun inkomsten afhankelijk van de Provincie.

In feite zijn er twee grote koepelorganisaties: ZijActief en de Limburgse Vrouwenraad. Elk hebben zij twee betaalde krachten in dienst, al heeft ZijActief wel veel meer vrijwilligers dan de vrouwenraad, namelijk 714 tegen

over 30. De overige drie (LKV, het Vrouwengilde en Passage) draaien volledig op vrijwilligers.

De afhankelijkheid van de provinciale subsidie varieert sterk: tussen 27% (Vrouwengilde) en 98% (Vrouwenraad), wat wellicht voortkomt uit de sociaal-economische achtergrond van de leden met meer ruimte voor eigen contributies voor de vrouwen van het Vrouwengilde.

Tabel 2.2 Provinciaal gesubsidieerde organisaties voor de ondersteuning van vrouwenorganisaties in Limburg

Organisatie	Vrijwilligers en leden	Beroepskracht (fte)	Provinciaal subsidie	% subsidie (begroting)
ZijActief	714 vrijwilligers 9000 leden	2,1 fte	€ 135.000	47%
Limburgse Vrouwenraad	30 vrijwilligers 20 leden	2 fte	€ 133.976	98%
Limburgse Katholieke Vrouwenvereniging	2200 leden/ vrijwilligers	0 fte	€ 15.321	31%
Katholiek Vrouwengilde	19 afdelingen 310 vrijwilligers 3400 leden	0 fte	€ 14.500	27%
Passage	40 vrijwilligers 250 leden	0 fte	€ 6.774	65%
Totaal	829 vrijwilligers	4,1 fte	€ 305.571	43%^a

a Dit percentage is niet een gewogen gemiddelde - naar omvang van de subsidie -, maar het gemiddelde op basis van een rechte telling van de vijf organisaties.

Het bereik van de vijf organisaties is ruim 800 vrijwilligers en een kleine 15.000 leden. Opvallend is dat de Vrouwenraad een relatief hoge subsidie ontvangt en relatief weinig leden en vrijwilligers heeft.

In de bijlagen is een meer uitgebreide beschrijving van de organisaties opgenomen.

Conclusies

De vijf vrouwenorganisaties richten zich alle op de brede doelgroep vrouwen. Hoewel het gaat om vrouwen van alle leeftijden, komt het er in de praktijk op neer dat vooral vrouwen tussen 50 en 70 jaar lid zijn. Alle vijf proberen zij ook de maatschappelijke participatie te bevorderen, zoals de bestuurlijke participatie van vrouwen en de vertegenwoordiging van vrouwen in overleg- en adviesorganen zoals Wmo-platforms. In twee organisaties wordt het bevorderen van de participatie van vrouwen in de kerk ook als streven genoemd.

Hoewel de organisaties zich hebben doorontwikkeld, hebben ze in zekere zin ook 'last' van hun roots. De verenigingscultuur is zodanig dat het ledenaantal terugloopt, verder vergrijsd en moeilijk te 'verversen' is - laat staan te 'verjongen'. Het vergroten van de interne diversiteit is dan moeilijk.

Op dit moment bestaat diversiteit tussen de provinciaal gesubsidieerde koepels voor vrouwenorganisaties vooral uit verschillen in de verenigingscultuur. Soms ligt de nadruk wat meer op voorlichting of vorming, en soms meer op recreatie. In alle organisaties wordt gezelligheid, ontmoeting en

ontspanning belangrijk gevonden.

Alle organisaties geven aan hun vrijwilligers te ondersteunen bij onder andere de werving van nieuwe vrijwilligers en leden, het scholen van nieuwe bestuursleden en het opzetten van lokale afdelingen. Dit zijn meestal activiteiten gericht op het in stand houden van de eigen organisatie.

De samenwerking met anderen bestaat vooral uit samenwerking met de andere vrouwenorganisaties. Soms wordt ook contact gezocht met organisaties voor allochtone vrouwen.

Wellicht zijn de vrouwenorganisaties het best te typeren als netwerkorganisaties, waar educatie, recreatie en maatschappelijke participatie voor 50+ vrouwen centraal staat.

2.3 Maatschappelijke organisaties voor ouderen

De Provincie Limburg subsidieert drie koepelorganisaties van ouderenbonden: de Katholieke Bond voor Ouderen (KBO), de Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen (ANBO) en de Protestants Christelijke Ouderenbond (PCOB).

Organisaties

De KBO is een belangenbehartigingsorganisatie voor 50-plussers die werkt vanuit de katholieke identiteit, waarbij het begrip 'identiteit' flexibel gehanteerd wordt "omdat geloofsbelevingen in de huidige tijd zeer divers zijn".

De KBO wil gelijkwaardigheid van ouderen in de samenleving bewerkstelligen. Concrete activiteiten zijn informatie en advies, hulp bij het invullen van belastingformulieren (belastingadviseurs), het tegengaan van sociaal isolement van ouderen, cursussen en trainingen voor kaderleden en vertegenwoordiging in overlegorganen. De KBO heeft 40.000 leden in Limburg.

De ANBO is net als de KBO een belangenbehartigingsorganisatie voor 50-plussers, maar is niet religieus gebonden. De ANBO werkt met belastingadviseurs, tracht sociaal isolement tegen te gaan en zet zich onder andere in voor het behoud van pensioenen, adequaat openbaar vervoer en passende voorzieningen op het gebied van wonen en zorg. De ANBO heeft 3000 leden met een sterk groeiend ledenbestand.

De PCOB Limburg is een wat kleinere organisatie voor 50-plussers (300 leden) en is eveneens gericht op belangenbehartiging. Kenmerkend voor de PCOB is dat zij niet alleen willen opkomen voor het materiële belang van ouderen, maar ook voor hun geestelijk welzijn. Naast de belangenbehartiging biedt de PCOB haar leden gezelligheid en kennisontwikkeling.

De KBO en de ANBO zijn aangesloten bij een landelijke organisatie.

Subsidies

Samen ontvangen de drie ouderenbonden ruim 2,5 ton aan subsidie. De ANBO en PCOB zijn daarbij bijna volledig afhankelijk van de provinciale gelden. De KBO is dat veel minder. Door het grote aantal leden halen zij bijna tweederde van hun gelden uit lidmaatschapsgelden (€ 416.000,00). De begroting van ruim € 650.000,00 maakt het mogelijk dat er 7 betaalde krachten werken (samen 5,1 fte), inclusief een directeur, consultants en een medewerker die PR en communicatie in portefeuille heeft.

Tabel 2.3 Provinciaal gesubsidieerde organisaties voor de ondersteuning van ouderenbonden in Limburg

Organisatie	Vrijwilligers en leden	Beroepskracht (fte)	Provinciaal subsidie	% subsidie (begroting)
KBO - Katholieke Bond voor ouderen	40.000 leden	5,1 fte	€ 210.000	33%
ANBO Limburg	3000 leden	0,44 fte	€ 47.000	80%
PCOB – Protestants Christelijke ouderenbond	300 leden	0 fte	€ 7.272	91%
Totaal	46.000 leden	5,54 fte	€ 264.272	68%^a

a Dit percentage is niet een gewogen gemiddelde - naar omvang van de subsidie -, maar het gemiddelde op basis van een rechte telling van de drie organisaties.

Inhoudelijk zijn de verschillen net als bij de jeugd- en vrouwenorganisaties geworteld in de verzuiling, met de traditionele driedeling van katholiek (KBO), protestant (PCOB) en niet-religieus gebonden (ANBO).

Voor een meer gedetailleerde beschrijving van wat de ouderenbonden doen verwijzen wij naar de bijlagen van dit rapport.

Conclusies

De ouderenbonden zijn in wezen alle actief op hetzelfde vlak: belangenbehartiging voor 50plussers. Alle drie noemen zij het opkomen voor betere huisvesting, welzijn, zorg en openbaar vervoer. Zowel de KBO als de ANBO werken met de ouderenadviseurs die helpen met belastingformulieren. Beide noemen ook het streven naar het doorbreken van het sociale isolement van ouderen, het contact met allochtone zorgvragers en de vertegenwoordiging in overlegorganen en meebepalen van de politieke agenda. De provinciale organisaties hechten sterk aan vrijwilligersondersteuning. Er worden trainingen aangeboden en begeleiding voor het werven van nieuwe bestuursleden, het opzetten van nieuwe afdelingen, dus het steviger maken van de eigen organisatie.

Ook voor de ouderenbonden geldt dat de verschillen vooral historisch zijn bepaald en voortkomen uit de verzuiling. Het andere meest in het oog springend verschil is het aantal leden van de organisatie, waarbij KBO duidelijk de grootste is. KBO heeft ook als enige van de drie organisaties professionele ondersteuning. ANBO en PCOB maken hier dankbaar gebruik van. Verder heeft de ANBO als enige bond contact met het COC rond oudere homo's. In het algemeen geldt dat de verschillen kleiner lijken dan de overeenkomsten.

Verder valt op dat de nadruk ligt op het opkomen voor de rechten van 'de' zieke en hulpbehoevende 50-plussers. Veel minder aandacht gaat uit naar de maatschappelijke plicht van 50-plussers of het versterken van datgene wat ouderen wel nog zelf kunnen ('empowerment'). Bij 50-plussers zit namelijk ook een behoorlijk potentieel aan sociaal kapitaal, omdat de overgrote meerderheid onder hen nog vitaal is en vaak ruimer in de tijd zit dan de jongere leeftijdsgroepen.

2.4 Maatschappelijke organisaties voor vrijwilligers

Er zijn twee maatschappelijke organisaties die zich expliciet richten op vrijwilligers: het Provinciaal Overleg Vrijwilligerswerk (POVL) en de Provinciale Unie van Vrijwilligers Limburg (PUVL).

Organisaties

Het Provinciaal Overleg Vrijwilligerscentrales Limburg biedt ondersteuning aan vrijwilligers binnen de 15 Limburgse vrijwilligerscentrales. Concrete activiteiten zijn het ontwikkelen van methoden om vrijwilligers te ondersteunen, trainingen en cursussen. De aangesloten vrijwilligerscentrales verschillen sterk wat betreft opzet en het POVL probeert door haar methodiek en beleid hier meer eenheid in te brengen.

De Unies van Vrijwilligers (PUVL) vinden hun oorsprong in een vrouwenbeweging gericht op zorg aan hulpbehoevenden. De ondersteuning is gericht op individuele vrijwilligers, vooral in de zorg. UVV's zijn vooral actief in het geven van ondersteuning in ziekenhuizen, verpleeghuizen en zorginstellingen.

De organisatie geeft aan zoveel mogelijk in te springen op maatschappelijke ontwikkelingen, maar vindt dit moeilijk aangezien de kracht ligt in een continu aanbod van hulpverlening door trouwe vrijwilligers.

PUVL is aangesloten bij een landelijke organisatie.

Subsidies

De POVL en de PUVL ontvangen samen een kleine subsidie van in totaal ruim € 28.000;00, ze hebben geen betaalde medewerkers in dienst en zijn voor de continuïteit (bijna) volledig van de provinciale subsidie afhankelijk.

Tabel 2.4 Provinciaal gesubsidieerde organisaties voor de ondersteuning van vrijwilligerscentrales en unies voor vrijwilligers (UVV)

Organisatie	Bereik	Beroepskracht (fte)	Provinciaal subsidie	% subsidie (begroting)
Provinciaal Overleg Vrijwilligerscentrales Limburg (POVL)	15 vrijwilligerscentrales	0 fte	€ 21.474,00	100%
Provinciale Unie van Vrijwilligers (PUVL)	9 Unies voor vrijwilligers (UVV)	0 fte	€ 7.110,00	78%
TOTAAL	16 organisaties	0 fte	€ 28.584,00	89%^a

a Dit percentage is niet een gewogen gemiddelde - naar omvang van de subsidie -, maar het gemiddelde op basis van een rechte telling van de drie organisaties.

Conclusies

De POVL is gericht op organisaties (vrijwilligerscentrales), terwijl de PUVL de unies van individuele vrijwilligers ondersteunt. Verder is de PUVL en vooral voor de zorgsector en heeft de POVL een breder werkgebied.

2.5 Overige maatschappelijke organisaties

De Provincie financiert 4 organisaties die niet in een van de bovenstaande categorieën vallen. Inhoudelijk zijn het zeer verschillende organisaties met andere doelstellingen en doelgroepen, variërend van belangenbehartiging (COS, De Pijler) tot mondiale bewustwording (COS), hulp aan mensen met een beperking (Zonnebloem) en een afstemmingsplatform voor hulpdiensten (POAHL- Provinciaal Overleg Algemene Hulpdiensten Limburg). Ondanks de verschillen, bespreken we ze hier vanwege de overzichtelijkheid in de zelfde paragraaf.

Organisaties

Stichting de Pijler komt op voor de belangen van uitkeringsgerechtigden. Bij de Pijler zijn vier provinciale organisaties aangesloten: het Arbeidsongeschikten Platform Limburg (APL), het Provinciaal Overleg Limburgse Komitees VIB (POLK), de Provinciale Werkgroep Armoede en het Provinciaal Overleg Limburgse Cliëntenraden Sociale Zekerheid. Een grote groep actieve vrijwilligers houdt spreekuur, probeert re-integratie te bevorderen en armoede en sociale uitsluiting te voorkomen.

Het COS Limburg is een organisatie die "mondiaal denkt en lokaal handelt". COS Limburg zet 'grote' internationale thema's en onderwerpen als integratie, duurzaamheid en multiculturaliteit op de lokale agenda waardoor deze tastbaar worden voor alle inwoners van de provincie Limburg. Ze wil met haar werk en projecten een bijdrage leveren aan een rechtvaardige en duurzame wereld en het wereldburgerschap bevorderen en doet dit veelal in samenwerking met andere (maatschappelijke)organisaties, scholen of lokale overheden.

COC streeft naar de zichtbaarheid, acceptatie en integratie van homoseksualiteit en bisexualiteit. Er zijn specifieke projecten voor homo- en biseksuele senioren (45+), homo- en biseksuele mannen en vrouwen met een verstandelijke beperking, jongeren, allochtonen, vrouwen en transgenders.

De Zonnebloem organiseert activiteiten voor langdurig zieken, lichamelijk gehandicapten (jongeren vanaf 18 jaar en ouderen), hulpbehoevenden en ouderen, en mensen die dreigen te vereenzamen.

De POAHL is een provinciaal overleg voor de algemene hulpdiensten in Limburg. De activiteiten die de POAHL organiseert zijn voornamelijk gericht op deskundigheidsbevordering van de 39 aangesloten hulpdiensten met hun bestuurders en vrijwilligers.

Het COS, COC en De Zonnebloem hebben ook landelijke bureaus.

Subsidies

Samen ontvangen de vijf organisaties ruim 4 ton aan provinciaal subsidie. Opvallend is dat deze 'overige organisaties' het minst afhankelijk zijn van de provinciale subsidies, het COS is zelfs voor slechts 22% daarvan afhankelijk. De enige uitzondering daarop is De Zonnebloem met een provinciale afhankelijkheid van 75%.

Tabel 2.5 Overige provinciaal gesubsidieerde organisaties

Organisatie	Vrijwilligers en leden	Beroepskracht (fte)	Provinciaal subsidie	% subsidie (begroting)
De Pijler	90-100 lidorganisaties 600 vrijwilligers	2,9 fte	€ 278.500	93%
COS Limburg	1000 vrijwilligers	3,8 fte	€ 58.917	22%
COC Limburg	53 vrijwilligers	0 fte	€ 40.537	43%
Zonnebloem	3500 vrijwilligers	0 fte	€ 27.610	75%
POAHL	39 alg. hulpdiensten 750 vrijwilligers	0 fte	€ 8.334	53%
Totaal	5903 vrijwilligers	6,7 fte	€ 413.898	57%^a

a Dit percentage is niet een gewogen gemiddelde - naar omvang van de subsidie -, maar het gemiddelde op basis van een rechte telling van de vijf organisaties.

Drie van de vijf organisaties zijn vrijwilligersorganisaties die draaien zonder ondersteuning. Dat geldt zelfs voor het COC dat toch een budget ter beschikking heeft van bijna € 100.000,00. De andere twee (COS en de Pijler) hebben 3 à 4 fte in dienst.

Het COS heeft met een relatief lage provinciale subsidie toch veel professionele ondersteuning, wat te danken is aan andere financieringsbronnen (dan de Provincie).

Veruit de grootste organisatie is Stichting de Pijler, met een totale begroting van ruim € 525.000,00, waarvan iets meer dan de helft provinciaal gesubsidieerd is.

2.6 Samenvatting en conclusies

In de voorgaande paragrafen hebben we vooral een aantal belangrijke doelstellingen, activiteiten en subsidies per groep van maatschappelijke organisaties beschreven. Met de bijlagen die de meer uitgebreide beschrijvingen bevatten, zijn de afzonderlijke deelvragen van onderzoeksvraag 1 (zie hoofdstuk 2) beantwoord. In deze concluderende paragraaf leggen we accenten en schetsen we de organisaties op een aantal hoofdlijnen.

Maatschappelijke organisaties in Limburg

De Provincie Limburg subsidieert 21 maatschappelijke organisaties. Hoewel deze organisaties op verschillende terreinen actief zijn, vallen ze in te delen in een vijftal hoofdcategorieën:

- 1 Zes organisaties zijn gericht op de ondersteuning van jeugd- en jongerenwerk: VJL, Scouting, SpeL, Jong Nederland, KPJ en PGCJ.
- 2 Vijf vrouwenorganisaties: ZijActief, de Limburgse Vrouwenraad, de Limburgse Katholieke Vrouwenvereniging, het Katholieke Vrouwengilde en Passage.
- 3 Drie ouderenbonden met 50-plussers als doelgroep: de KBO, de ANBO en de PCOB.
- 4 Ondersteuning van vrijwilligerscentrales en Unies Voor Vrijwilligers (2 organisaties): POVL en PUVL.
- 5 Vijf overige organisaties: de Pijler, het COS, COC, de Zonnebloem en de POAHL, de Provinciale koepel voor de algemene hulpdiensten in Limburg.

Organisatiestructuur

Bijna de helft (9/21) van de organisaties heeft geen betaalde krachten in dienst en draait volledig op vrijwilligers. De andere helft (11/21) krijgt ondersteuning in de vorm van 2-3 fte aan professionals. Uitschieters naar beneden zijn de organisaties die slechts een halve fte aan ondersteuning hebben (meestal een administratieve kracht) en aan de bovenkant de KBO die 7 mensen in dienst heeft (5,1 fte) met een directeur en stafleden.

Behalve beroepskrachten wordt externe ondersteuning ingehuurd. Het gaat dan meestal om trainers of adviseurs die cursussen of voordrachten houden. De organisaties werken daartoe meestal met vaste freelancers. Iets meer dan de helft (11 van de 21 organisaties) is aangesloten bij een landelijke organisatie. De PCOB heeft wel een landelijke vereniging, maar is daar niet bij aangesloten. SpeL was aangesloten bij de landelijke organisatie NUSO maar heeft het lidmaatschap ruim 1 jaar geleden opgezegd.

Subsidie

Samen ontvangen zij ongeveer 1,6 miljoen euro aan provinciale subsidie. Het merendeel van de provinciale koepels is afhankelijk van de provinciale subsidie, hoewel er grote onderlinge verschillen zijn. De koepels voor jeugdorganisaties zijn gemiddeld voor bijna 80% afhankelijk van de provinciale subsidie (variërend van 44-92%). De vrouwenorganisaties gemiddeld voor ongeveer de helft (27-65%), de ouderenbonden voor 68% (33-91%), de koepels voor vrijwilligersondersteuning bijna helemaal (90%) en de overige organisaties ook voor ongeveer de helft (22-93%). Er worden wel andere bronnen van inkomsten genoemd, en nieuwe geopperd, maar bijna allen geven zij aan dat zij zonder de provinciaal subsidie een groot deel - en voor sommige het merendeel - van hun werk niet meer zouden kunnen doen. Alleen het COS geeft duidelijk aan dat zij niet van de Provincie afhankelijk is voor de continuïteit.

De organisaties met veel leden staan wat dat betreft veel sterker. Zo kan de KBO met haar 40.000 leden bogen op meer dan 4 ton aan contributies per jaar, wat tweederde van de begroting uitmaakt.

Inhoudelijke dwarsverbanden

Het inhoudelijke aanbod varieert uiteraard, al zijn er duidelijke dwarsverbanden. Sommige jeugd- en jongerenorganisaties richten zich op dezelfde leeftijdsgroep. Ook het aanbod van de vrouwenorganisaties heeft veel overlap. Hetzelfde geldt voor de ouderenbonden.

Wat opvallend is dat ze allemaal gericht zijn op vrijwilligersondersteuning in de zin van deskundigheidsbevordering. Vaak gaat het daarbij om het werven van nieuwe leden, het opzetten van een nieuwe afdeling of het organiseren van PR en communicatie. Ook organiseren zij thema-avonden rondom vergelijkbare onderwerpen zoals de Wmo.

Bereik

Het bereik van de maatschappelijke organisaties wisselt sterk en varieert van enkele honderden tot soms 40.000. Het hangt er uiteraard ook vanaf wat bedoeld wordt met 'bereik': gaat het dan om het aantal leden (die het clubblad krijgen) of het aantal deelnemers aan een specifieke activiteit? In meer algemene zin gaat het in het jeugdwerk in ieder geval om minimaal 373 clubs en verenigingen met meer dan 17.000 vrijwilligers, bij de vrouwenorganisaties om ongeveer 1.000 vrijwilligers met minimaal 12.500 leden en bij de ouderenbonden om ruim 43.000 leden. Verder gaat het om 26 organisaties die vrijwilligers ondersteunen, en bij de 'overigen' zoals de Pijler, het COC en het COS, om minimaal 6.000 vrijwilligers en enkele honderden organisaties.

Aansluiten behoeften achterban

Het wisselt sterk per koepelorganisatie of men systematische pogingen onderneemt om aan te sluiten bij de behoeften van de achterban. Sommigen, zoals VJL, doen elke 5 jaar een behoefteonderzoek onder de leden en houden verder ook de vinger aan de pols met zelfs digitale enquêtes alvorens een nieuw aanbod op te zetten. Ook de vrouwenorganisatie ZijActief noemt dat ze via besturen en op informele wijze probeert te peilen aan welk soort activiteiten er behoefte is. Andere organisaties doen het meer 'op gevoel' of zijn er helemaal niet mee bezig.

Maatschappelijke effecten

Maatschappelijke effecten worden niet onderzocht. Dat is ook heel moeilijk omdat de beoogde effecten vaak ruim zijn, zoals 'meer maatschappelijke participatie' of 'het vergroten van de sociale betrokkenheid', en de beoogde effecten niet in meetbare doelen zijn vertaald. Nu is het meetbaar maken van maatschappelijke effecten bepaald geen sinecure en het is de vraag of dit van de maatschappelijke organisaties verwacht kan worden. De Provincie moet dan wellicht ook de hand in eigen boezem steken omdat zij de beleidsdoelen niet altijd even duidelijk communiceert. Ook zichzelf maakt de vertaalslag niet naar concrete prestatie-indicatoren. Dan is het moeilijk dit van de maatschappelijke organisaties wel te verwachten.

Wat meestal wel wordt bijgehouden zijn het aantal deelnemers aan activiteiten. Sommige organisaties evalueren ook bij de deelnemers wat zij van de activiteit gevonden hebben.

Communicatie met de Provincie

Over de communicatie met de Provincie is men meestal tevreden. Drie bezwaren worden wel genoemd. Een aantal organisaties geeft expliciet aan dat soms niet erg duidelijk is wat de Provincie van hen verwacht. Een paar keer is genoemd dat de eisen die aan de overwegend vrijwilligersorganisaties worden gesteld, steeds hoger worden, onder andere wat betreft de ARBO-regels, maar ook ten aanzien van de verwachte professionaliteit. Dat laatste geldt vooral wanneer het een organisatie is die (bijna) volledig op vrijwilligers draait. Tenslotte geeft een aantal organisaties aan dat zij niet altijd het gevoel hebben benaderd te worden als een serieuze partner en als vertegenwoordiging van doelgroepen binnen de samenleving. Sommige organisaties verwachten van de Provincie onder andere meer inhoudelijke kennis van hun activiteiten.

Inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen

Wat maatschappelijke ontwikkelingen betreft, wordt bijvoorbeeld de Wmo genoemd (ouderen en vrouwen), of maatschappelijke stages (jeugd- en jongerenwerk). Het werd niet altijd duidelijk hoe de organisaties daar hun aanbod op afstemmen.

Afstemmen op provinciale beleidsspeerpunten

Op 2-3 organisaties na die ofwel nog niet van het nieuwe akkoord hebben gehoord ofwel die er alleen via de krant erover vernamen, kennen de meeste organisaties de speerpunten en het nieuwe coalitieakkoord van de Provincie wel. Zij zien dan al gauw aanknopingspunten, wat niet zo vreemd is gezien de breedte van de doelstellingen. Het lijkt er sterk op dat de werkplannen daar dan vervolgens naar toe worden geschreven. Sommige organisaties komen daar ook openlijk voor uit: ze schrijven een werkplan voor de Provincie en krijgen 'in ruil' daarvoor een subsidie, althans, zo lijkt het. Het betekent echter niet een omwenteling in de aanpak. De meeste organi-

saties lijken 'gewoon' door te gaan met wat ze al deden en verwachten (hopen) dat de Provincie dat ook doet. Zo geeft een organisatie aan dat "de subsidie al jaren een vaststaand feit is" en "dat een andere werkwijze niet denkbaar is". Een andere organisatie wil "gewoon op dezelfde voet verdergaan" want "het loopt toch allemaal goed". Dit alles roept vragen op bij het sturend vermogen van de Provincie met de huidige werkwijze.

Het bovenstaande geldt overigens niet voor alle organisaties. Enkele geven duidelijk aan dat vernieuwing een duidelijk streven is en onderdeel van hun beleid.

Diversiteit

Het diversiteitsbeleid komt nauwelijks uit de verf. De meeste organisaties zijn er niet actief mee bezig. Het eigen ledenbestand meer divers maken door bijvoorbeeld allochtonen of lichamelijke gehandicapten voor een lidmaatschap te benaderen, is iets wat niet erg lijkt te lukken. Men praat er wel over en zoekt contact met bijvoorbeeld allochtonenorganisaties, maar daar blijft het dan ook bij.

In sommige organisaties wordt wel aandacht geschonken aan diversiteit. Soms worden er thema-avonden aan gewijd. Een aantal organisaties zoekt contact met allochtonenorganisaties. Soms ook probeert men het ledenbestand te verjongen. Door de jeugd en jongerenorganisaties worden soms projecten opgezet om integratie te bevorderen. Alleen het COS is expliciet gericht op diversiteit en vult dat vooral in met respect voor multiculturaliteit.

3 Speerpunten van provinciaal beleid

In dit hoofdstuk vatten we de speerpunten van provinciaal beleid samen, zowel van de voorafgaande jaren als van het komend coalitieakkoord (2007-2011). Vervolgens geven we in welke opzichten en in hoeverre de activiteiten van de maatschappelijke organisaties daar op aansluiten.

Het gaat dan vooral om de speerpunten die een directe relatie hebben met de velden waarop de 21 provinciaal gesubsidieerde maatschappelijke organisaties actief zijn. Het gaat dan vooral om het beleid van de Provincie dat betrekking heeft op het sociale domein.

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk beschrijven wat de speerpunten van beleid zijn in de *huidige* beleidsperiode. Dat is immers de periode waarop de activiteiten van de maatschappelijke organisaties op dit moment betrekking hebben. Vervolgens geven we aan in welke opzichten de activiteiten van de 21 maatschappelijke organisatie daar op aansluiten.

In de tweede paragraaf doen we hetzelfde voor de beleidsspeerpunten van de Provincie Limburg voor de *komende* coalitieperiode (2007-2011). Het selectie criterium daarbij is opnieuw de terreinen waarop de maatschappelijke organisaties actief zijn.

Voor de huidige beleidsperiode hebben we daarbij gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Coalitieakkoord 2003-2007, Limburg verlegt grenzen. Een uitdaging aan allen, om samen de grenzen te verleggen.
- Sociale agenda 2005-2008. Provincie Limburg.
- De kracht van diversiteit. Een verdere verrijking van provinciaal beleid. Provincie Limburg.
- Actieprogramma Jongerenparticipatie en integratie 2004-2007. Thema Jong zijn in Limburg.

Voor de belangrijkste beleidsspeerpunten in de komende coalitieperiode hebben we ons gebaseerd op:

- Coalitieakkoord 2007-2011, Investeren en verbinden. De mens centraal in een vertrouwde omgeving. Provincie Limburg.

Deze documenten zijn ons aangereikt door de contactpersonen bij de Provincie Limburg.

3.1 Speerpunten van provinciaal sociaal beleid 2003-2008

Het Coalitieakkoord 2003-2007 geeft aan dat de algemene doelstelling en visie voor die periode is het mobiliseren van de eigen kracht van de burgers en organisaties in de Limburgse steden en dorpen. Het streven is daarbij dat er wordt samengewerkt en dat er grenzen worden verlegd, overbodige regels worden geschrapt en dat er vernieuwend wordt gedacht en vooral ook wordt gedaan.

Binnen het programma is gekozen voor vijf inhoudelijke thema's. Dit zijn Ondernemend Limburg, Jong zijn in Limburg, Veilig leven in Limburg, Ruimte voor Limburg en Vitale kernen en buurten.

Voor het evaluatieonderzoek onder de 21 maatschappelijke organisaties zijn met name de thema's 'Vitale kernen en buurten' en 'Jong zijn in Limburg' van belang.

Vitale kernen en buurten

Het thema 'Vitale kernen en buurten' heeft als streven dat gemeenten, burgers en andere betrokken partners een gezamenlijke aanpak kiezen om sociale ontwikkeling en zorg te versterken.

Binnen dit thema gaat het om drie actieprogramma's, waarvan de titels voor zich spreken:

- 1 'Vitale (sociale) netwerken en sociale betrokkenheid'
- 2 'Passende en bereikbare voorzieningen'
- 3 'Goed wonen en werken in een leefomgeving met kwaliteit'.

De actieprogramma's staan niet op zichzelf, maar hebben een directe relatie met andere beleidsterreinen zoals:

- Verkeer en vervoer: goede bereikbaarheid van voorzieningen, waarborgen van de basismobiliteit van mensen.
- Ontgroening en vergrijzing: adequate wonen-welzijn-zorg arrangementen;
- Leefbaarheid platteland: het waarborgen voorzieningenniveau op het platteland.
- Ruimtelijke ordening: ruimte creëren voor benodigde voorzieningen, zoals speelruimte en veilige routes.
- Buurteconomie: activiteiten gericht op sociale activering en dagbesteding voor mensen met een beperking, bijvoorbeeld zorgboerderijen.

Jeugd en jongeren

Een tweede belangrijk thema is jeugd en jongeren. Dit wordt beschreven in het beleidsdocument 'Jong zijn in Limburg'. Dit thema heeft vijf actieprogramma's:

- 1 Jeugdparticipatie en integratie
- 2 Ontplooiing als poort naar de maatschappij
- 3 De school als poort naar de arbeidsmarkt
- 4 Ruimte voor jonge mensen
- 5 Voorkomen van problemen, helpen waar nodig.

Voor de provinciaal gesubsidieerde maatschappelijke organisaties is vooral het actieprogramma 'Jeugdparticipatie en integratie' van belang. Het achterliggend idee is dat participatie van jongeren en kinderen leidt tot betrokkenheid op elkaar en op de maatschappij. Daarmee wordt uitval en desintegratie voorkomen. Wanneer jongeren van jongs af aan wordt geleerd om mee te denken en mee te doen, ontstaat een gevoel van erbij horen en gewaardeerd te worden. Bovendien geldt dat wanneer jongeren al in hun jeugd kennis maken met allerlei organisaties en structuren, de kans groter is dat ze later ook maatschappelijk actief zullen zijn.

Een van de uitgangspunten van beleid voor jongeren is dat de focus verlegd wordt van problemen naar het aanspreken van jongeren op een positieve manier, en op hun sterke kanten.

De Provincie kiest binnen 'Jeugdparticipatie en integratie' voor drie actieprogramma's:

1 Versterking van jongerenparticipatie

Daarbij gaat het om meedenken, meepraten en meedoen van jongeren. Kinderen en jongeren moeten een stem hebben bij beslissingen die volwassenen voor hen nemen. Maar dat is niet het enige. Participatie betekent in de ogen van de provinciale beleidsmakers ook dat jongeren verantwoordelijkheid nemen en verantwoordelijkheid (leren) dragen. Dat kan bijvoorbeeld door mee te doen aan activiteiten die georganiseerd worden binnen het vrijwilligerswerk of door zelf als vrijwilliger te werken.

2 Ontmoeting van jong en oud, autochtoon en allochtoon

Behalve meedenken en meedoen, gaat het bij participatie ook om te leren om te gaan met andere culturen, uitingen en opvattingen. Het is belangrijk dat jongeren zich leren te verplaatsen in anderen, ook wanneer deze mensen een heel andere achtergrond hebben dan zij zelf. Daarmee leren ze over elkaar en van elkaar, wat bevorderlijk is voor wederzijds begrip en verdraagzaamheid. Een intensievere en meer betrokken omgang is goed voor de onderlinge verstandhouding van (sub)culturen en bevordert de integratie.

3 Aandacht voor gehandicapte jongeren

De Provincie Limburg streeft naar speciale aandacht voor jongeren die verstandelijk of lichamelijk gehandicapt zijn, en jongeren met andere problemen. Ook zij moeten leren te participeren in de maatschappij. De Provincie wil hen steunen en stimuleren om daar op een eigen manier invulling aan te geven.

In de beleidsdocumenten staat vermeld dat jongerenparticipatie een belangrijk subsidie criterium is voor de maatschappelijke organisaties die provinciaal subsidie krijgen. De activiteiten van deze organisaties dienen in overeenstemming te zijn met de wensen en behoeften van kinderen.

Sociale samenhang en voorzieningen

In de Sociale Agenda 2005-2008 wordt de sociale ontwikkeling beschreven die de Provincie nastreeft. Uitgangspunt van het provinciaal sociaal beleid is dat ieder mens als individu uniek is en dat individuen de kans gegeven moet worden om "in zelfgekozen groepsverbanden uitdrukking te geven aan de eigenheid en creativiteit".

Sociale samenhang, zo wordt gesteld, komt voort uit het feit dat mensen deel uitmaken van groepen en contact hebben met vrienden en familie.

Voorwaarden voor een goede sociale samenhang zijn:

- de meerwaarde van diversiteit erkennen: waardering en erkenning van verschillen tussen mensen
- onderlinge betrokkenheid tussen mensen (verbondenheid)
- solidariteit met mensen die het op eigen kracht niet meer redden
- focus op de kracht van mensen – namelijk wat ze wel nog kunnen - in plaats van hun beperkingen – dus wat ze niet meer kunnen.

De Provincie vindt het belangrijk dat het sociaal beleid zorgt voor een goede formele sociale structuur (vangnet) voor degenen die buiten de boot dreigen te vallen. Behalve een formele structuur, is het in stand houden van een stevige informele sociale structuur van belang. Mensen die hulp nodig hebben kunnen dan in eerste instantie steun en hulp vinden bij de omringende

sociale groepen.

Bovenlokale maatschappelijke organisaties leveren een bijdrage aan sociale samenhang, goede betrekkingen en voorzieningen, en ontvangen daarom financiële steun van de Provincie.

De boven genoemde uitgangspunten van de Provincie worden vorm gegeven in de specifieke inhoudelijke aandachtspunten van het (bovenlokale) provinciaal beleid. Het eerste aandachtspunt is 'netwerken en sociale betrokkenheid'. De Provincie zegt daarover dat een terugtrekkende overheid impliceert dat de 'civil society' steeds belangrijker wordt: burenhulp, vrijwilligerswerk, het verenigingsleven en de actieve betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving. De Provincie ziet het als haar taak om bij te dragen aan het versterken van de civil society en mensen te steunen in het nemen van eigen verantwoordelijkheid.

Het tweede aandachtspunt van beleid is het bieden van passende en bereikbare voorzieningen. Dit is belangrijk in het kader van processen van extramuralisering en vermaatschappelijking van de zorg. Mensen die vanuit de inrichting weer zelfstandig gaan wonen, hebben allerlei vormen van extra hulp nodig. Zonder dat redden ze het niet alleen. Dat betekent behalve voorzieningen en professionele hulp, ook –waar mogelijk –een informeel sociaal vangnet voor deze kwetsbare groep.

Integraal beleid

Zoals ook al aangegeven staat in het Coalitieakkoord 2003-2007, streeft de Provincie ook bij de uitvoering van de Sociale Agenda 2005-2008 naar integraal beleid. Een integrale aanpak impliceert dat er oog is voor de raakvlakken tussen de diverse beleidsvelden en dat er zoveel mogelijk wordt samengewerkt.

Voorbeelden van beleidsterreinen die belangrijk zijn voor de sociale agenda zijn 'ontgroening en vergrijzing', 'leefbaarheid op het platteland' en de 'buurteconomie'. Binnen het beleidsterrein 'ontgroening en vergrijzing' wordt het belang van het bevorderen van de kracht en de vitaliteit van ouderen benadrukt. Dat zou voor de sociale agenda kunnen betekenen dat ouderen meer worden ingezet voor vrijwilligerswerk. Binnen het thema 'ontgroening' wordt de actieve participatie van jeugd en jongeren benadrukt. Voor het thema 'leefbaarheid op het platteland' wordt waarde gehecht aan het in stand houden en verstevigen van het verenigingsleven (bevorderlijk voor et onderlinge contact en wellicht ook wederzijdse hulp). De raakvlakken met het beleidsthema 'buurteconomie' zitten in het feit dat de Provincie streeft naar sociale activering van mensen met een beperking en te faciliteren dat zij geschikte dagbesteding vinden. Vrijwilligers kunnen daar een ondersteunende rol in spelen.

Diversiteit

Over diversiteit schrijft de Provincie in haar nota dat op dit moment ongeveer 20% van de burgers 'migrant' is, dat wil zeggen dat zij zelf of één van de ouders in een ander land geboren zijn. Ongeveer driekwart van alle Limburgse migranten zijn van westerse afkomst.

De Provincie maakt een onderscheid naar diversiteit op individueel niveau, groepsniveau en maatschappelijk niveau. Diversiteit op individueel niveau verwijst naar verschillen in waarden, normen, fysieke kenmerken, seksuele geaardheid et cetera tussen individuele burgers in Limburg. Diversiteit op groepsniveau verwijst naar mensen die een of meerdere kenmerken delen en op grond van die kenmerken een groep vormen. In dat opzicht is Limburg uiteraard ook divers. Tenslotte is er diversiteit op maatschappelijk niveau,

verwijzend naar de verschillende maatschappelijke structuren in de Limburgse samenleving. Op maatschappelijk niveau vormen de burgers in Limburg echter wel één gemeenschap en de Provincie biedt daarvoor een gemeenschappelijk kader.

Het diversiteitsbeleid van de Provincie heeft als streven dat iedereen zich thuis voelt, waar iedereen eerlijke kansen heeft, waar respect is voor elkaar en discriminatie bestreden, en waar iedereen een kans heeft om mee te doen.

Ten aanzien van de maatschappelijke organisaties heeft de Provincie aan naar externe diversiteit te streven in de zin dat zij diverse doelgroepen moeten vertegenwoordigen, inclusief organisaties die de sociale positie van minderheidsgroepen proberen te verbeteren (bijvoorbeeld De Pijler), of organisaties zich verbinden op grond van een bepaalde identiteit (COC). Ook streeft de Provincie naar meer interne diversiteit binnen de organisaties. Dit houdt in dat het open organisaties zijn met een ledenbestand met mensen van verschillende achtergronden, zoals allochtonen en autochtonen of verschillende leeftijdsgroepen.

3.2 Maatschappelijke organisaties en beleidsspeerpunten

De doelen en activiteiten van de 21 maatschappelijke organisaties sluiten alle aan bij een of meer beleidsspeerpunten. Dat is niet zo vreemd aangezien de beleidsspeerpunten zeer ruim zijn geformuleerd. In tabel 6 hebben we een overzicht gemaakt.

Bij de bovenstaande tabel horen worden wel een aantal relativerende opmerkingen.

De aanduiding '+' is een inschatting van de onderzoekers dat de organisatie het thema in haar doelen nastreeft en dat het zich weerspiegelt in activiteiten. Of het beoogde effect ook daadwerkelijk wordt bereikt weten we niet, omdat - zo hebben we eerder hebben geconcludeerd - maatschappelijke effecten niet worden gemeten (zie hoofdstuk 2).

Tabel 3.1 Maatschappelijke organisaties en beleidsspeerpunten Provincie Limburg 2003-2007

	Vitale kernen en buurten			Jong in Limburg			Integraal beleid
	Sociale samenhang en voorzieningen			Jeugdparticipatie en integratie			
	Onderlinge betrokkenheid	Solidariteit met kwetsbaren	Ruimte voor diversiteit	Versterking jongerenparticipatie	Ontmoeting jong oud autochtoon allochtoon	Aandacht gehandicapte jongeren	
Jeugd en jongeren							-
VJL	+	-	+/-	+	+/-	-	+
Scouting	+	+	+	+	-	-	-
SpeL	+	-	+/-	-	+	-	-
Jong NL	+	-	-	+	-	-	
PGCJ	+	-	+	-	-	-	+
Vrouwen							
ZijActief	+	-	+/-	-	-	-	+
Vrouwenraad	+	-	-	-	-	-	+
Vrouwengilde	+	+	-	-	-	-	+
LKV							
Passage	+	-	-	-	-	-	-
Ouderen							
KBO	+	+	+/-	-	-	-	+
ANBO	+	+	+/-	-	-	-	+
PCOB	+	+	-	-	-	-	+
Vrijwilligers ondersteuning							
POVL	-	-	+	-	+	+	+
PUVL	-	+	+	-	+	-	+
Diverse organisaties							
De Pijler	+	++	+	-	-	+	+
COS	+	++	+	+	+	-	+
COC	+	-	+	-	-	-	+
Zonnebloem	+	+	+	-	+	+	-

Verder betekent een '-' dat het nastreven van dit beleidsspeerpunt niet expliciet is genoemd in de werkplannen of de interviews.
Een andere kanttekening die we moeten maken is dat bij verschillende or-

organisaties een '+' wordt neergezet alsof deze onderling hetzelfde zijn. De mate waarin aandacht wordt gegeven aan dat speerpunt kan echter onderling sterk verschillen. Met andere woorden, de ene plus is de andere niet. We hebben toch ervoor gekozen om het zo aan te geven omdat het niet mogelijk was om op een verantwoorde wijze een score te ontwikkelen voor de mate waarin er aandacht wordt aan het beleidsthema.

Bij twee organisaties staan '++'. De reden daarvoor is dat dit thema het expliciete doel is voor de organisatie en dat het zeer centraal staat voor hen. Met ruimte voor diversiteit doelen we er op dat in de eigen organisatie expliciete aandacht is voor verdraagzaamheid en respect voor het anders zijn of activiteiten gericht op het meer divers maken van het ledenbestand.

De aanduiding +/- betekent in het kader van diversiteit dat er alleen samenwerking wordt gezocht met allochtone organisaties of organisaties met gehandicapten, maar dat er niet aan wordt gewerkt dat er meer leden met een andere achtergrond dan de meeste leden, worden geworven, zoals allochtone of jongeren met een handicap.

Integraal beleid wordt geïnterpreteerd als samenwerking met organisaties of instellingen die actief zijn in andere werkvelden en andere doelgroepen.

Met al deze beperkingen in het achterhoofd, laat tabel 6 zien dat de maatschappelijke organisaties vooral bijdragen aan het speerpunt 'versterken onderlinge betrokkenheid' als onderdeel van het programma 'vitale kernen en buurten'. Bijna alle organisaties zijn daar op gericht. Voor een deel van de organisaties, zoals de vrouwenorganisaties, geldt dat het faciliteren en ondersteunen van de lokale afdelingen om 'ontmoeting en ontspanning' te organiseren, zelfs een belangrijke doelstelling is. Daarmee dragen zij bij aan de sociale samenhang in kernen en buurten.

De enige uitzondering zijn de POVL en de PUL. Zij zijn wel gericht op onderlinge afstemming, maar alleen indirect op betrokkenheid en contact omdat het gaat om het ondersteunen van de vrijwilligerscentrales en de unies voor vrijwilligers. Contact is het middel en niet een doel op zich.

Ook hebben bijna alle organisaties contact, of werken in meer of minder mate samen, met organisaties buiten het eigen beleidsveld. Daarmee laten zij zien dat ze openstaan voor een integrale manier van werken.

Aan de andere kant van het continuüm staat de aandacht voor gehandicapte jongeren en de versterking van jongerenparticipatie in beleid en bestuur.

Aan dit beleidsspeerpunt heeft bijna geen organisatie bijgedragen. Alleen de jongerenorganisaties die activiteiten door jongeren zelf laten organiseren, dragen in zekere zin bij aan het ontwikkelen van zelf verantwoordelijkheid nemen en dragen.

Ook wordt in zeer beperkte mate bijgedragen aan de ontmoeting van jong en oud, allochtoon en autochtoon.

Er is slechts deels gewerkt aan diversiteit in de eigen organisatie, en dat geldt dan vooral nog voor de categorie 'overige organisaties', namelijk het COS, het COC en De Pijler. De meeste organisaties vullen diversiteit in met het contact zoeken met (zelf/belangenbehartiging)organisaties voor allochtonen.

3.3 Speerpunten van beleid 2007-2011

Het coalitieakkoord voor de komende jaren heeft als titel 'Investeren en Verbinden'. Vanuit het signaleren demografische veranderingen in Limburg zoals vergrijzing, ontgroening en een algehele krimp van de bevolking, wordt gevreesd voor tekorten op delen van de arbeidsmarkt. Bovendien maakt het

toenemend aantal niet-westers allochtonen en de instroom van Oost-Europeanen openheid voor diversiteit noodzakelijk. Het gaat dan enerzijds om het in stand houden van sociale verbanden, maar ook om het feit dat alle talenten – ongeacht de achtergrond van mensen - nodig zullen zijn.

Het streven is dan ook 'investeren in mensen'. Dat betekent:

- Het investeren in de talenten van alle Limburgers, ongeacht hun herkomst, sociale achtergrond, lichamelijke gezondheid of etniciteit.
- Het investeren in verbanden tussen mensen, dat wil zeggen mensen die deelnemen (participeren) en zich verantwoordelijk voelen, en dus voor elkaar zorgen en investeren in zichzelf en in anderen.

De doelstellingen in het akkoord richten zich op het sociale, het fysieke en het economische domein.

Wat betreft het sociale domein gaat het om het in stand houden en versterken van de (nog steeds aanwezige sterke) sociale verbanden in Limburg. Voorzieningen moeten toegankelijk en bereikbaar blijven, jongeren dienen voldoende uitdaging en perspectief te zien, en ouderen moeten zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Het is de bedoeling dat iedereen een eigen verantwoordelijkheid neemt, voor zichzelf én voor anderen, en dat de Provincie alleen degene helpt die het niet zelfstandig kunnen.

In het coalitieakkoord geeft de Provincie aan dat het er in de komende jaren vooral om zal gaan jongeren te binden aan Limburg door een aantrekkelijk leef- en werkklimaat voor hen te creëren. Wat ouderen betreft, zal de huisvesting en woonomgeving voor ouderen zo ingericht moeten zijn dat zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Gezond oud worden, erbij horen en behoud van de kwaliteit van leven, is het motto.

Bij het *investeren in talent* wordt onder andere gedacht aan een krachtige arbeidsmarkt en een vruchtbare samenwerking tussen het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid.

Bij het *investeren in verbanden* tussen mensen gaat het om:

- 1 Een gezonde en actieve levensstijl van mensen: zelf verantwoordelijkheid nemen voor de gezondheid en het stimuleren en faciliteren van sport en beweging.
- 2 Maatschappelijke betrokkenheid van mensen, het bereiken van een zo hoog mogelijke participatie van mensen in groepen, netwerken en de samenleving.

Een belangrijk algemeen uitgangspunt bij het financieren van projecten en activiteiten is dat deze vernieuwend moeten zijn en moeten resulteren in 'social return'. Dat betekent dat een investering zich zal moeten terugverdienen in maatschappelijke effecten.

Maatschappelijke organisaties worden geacht voor de komende periode een bijdrage te leveren aan het bovenstaande. De Provincie wil samen met hen en met andere partners in het veld, zoals zorgaanbieders en woningcorporaties, een zogeheten 'sociaal offensief' voeren. De Provincie is daarin in de eerste plaats bondgenoot. Aandachtspunten blijven het verbinden van (talentvol) jong en oud en het bevorderen van de vrijwillige maatschappelijke inzet van jonge mensen.

Verschil tussen vorige en nieuwe coalitieperiode

Zowel voor de huidige als de komende coalitieperiode geldt dat het thema 'jongeren' centraal op de sociale agenda blijft staan. In de afgelopen periode lag het accent meer op participatie van jongeren, ook wanneer ze een beperking hebben. Voor de komende periode ligt de nadruk meer op het investeren te investeren in aantrekkelijk opleidings-, werk- en leefklimaat met als doel jongeren te binden aan de regio. Dit is belangrijk tegen het licht van ontwikkelingen zoals ontgroening en vergrijzing en een dalend bevolkingsomvang. Aangezien geldt dat alle talent nodig en inzetbaar zal moeten zijn, ook wanneer talent uit andere landen neerstrijkt in Limburg, blijft diversiteit een belangrijk aandachtspunt voor beleid om Limburg leefbaar te houden. Openstaan voor elkaar, wederzijds begrip en verdraagzaamheid zijn cruciaal om goed samen te kunnen werken en te leven.

Voor ouderen blijft de focus op adequate voorzieningen en een goede informele structuur belangrijk, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

Meer nog dan in het vorige akkoord wellicht, hecht de Provincie – zeker met de komst van de Wmo – aan het in stand houden van goede sociale verbanden en het bevorderen van onderlinge betrokkenheid. Verder blijft integraal beleid en de samenwerking tussen partijen en tussen verschillende beleidsvelden een prioriteit.

Een nieuw accent in het provinciaal beleid is de aandacht voor gezonde leefstijlen en bewegen, en de nadruk die daarbij ligt op de eigen verantwoordelijkheid van mensen voor de eigen gezondheid. Ook nieuw is de grotere nadruk op 'social return'. Wanneer de Provincie investeert in projecten en maatschappelijke organisaties wordt verwacht dat de geïnvesteerde kosten zich terugverdienen in maatschappelijke opbrengsten. Met andere woorden, de Provincie schuift op in de richting van meer rationele vormen van beleidsvoering binnen het sociale domein, gericht op concrete resultaten en maatschappelijke resultaten.

3.4 Maatschappelijke organisaties en de beleidsspeerpunten 2007-2011

Wat betreft de verwachte bijdrage aan de nieuwe speerpunten dienen een aantal kanttekeningen te worden gemaakt. Op het moment van dit schrijven was het coalitieakkoord nog niet volledig uitgewerkt. De versie waar de onderzoekers mee werkten was globaal geformuleerd en nog weinig concreet. Verder waren toen ook de werkplannen van de maatschappelijke organisaties voor 2008 nog niet gereed.

De inschatting van de aansluiting op de speerpunten van 2007-2011 gebeurt dus op basis van de activiteiten die de 21 maatschappelijke organisaties hebben uitgevoerd in de afgelopen jaren. Onderdeel daarvan was de mate waarin zij aan hebben gegeven vernieuwend te zijn door bijvoorbeeld het aanbod steeds aan te passen aan nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen. Tenslotte viel nog weinig te zeggen over 'social return' en de mate waarin organisaties daar naar streven. Aangezien we daar slechts in beperkte mate zicht op hadden, is dit niet nader ingevuld.

Tabel 7 toont een globaal overzicht. Net zoals bij de vorige tabel dient daarbij de opmerking geplaatst te worden dat het een indicatie geeft en geen inzicht in gedetailleerde verschillen.

We zien dan dat de maatschappelijke organisaties vooral actief zijn op het vlak van maatschappelijke betrokkenheid, het bevorderen van participatie,

voor elkaar zorgen en het investeren in zichzelf en in anderen.
Aan het bevorderen van de bereikbaarheid van voorzieningen en het zelfstandig wonen van ouderen wordt alleen door de ouderenbonden bijgedragen.

Een hiaat lijkt te liggen bij het bevorderen van een gezonde actieve leefstijl. Alleen de activiteiten van het jeugd- en jongerenwerk die buitenactiviteiten stimuleren, zoals scouting en het speeltuinwerk, dragen daar nu aan bij. Jong Nederland heeft een methodiek ontwikkeld 'meer bewegen voor jongeren', maar het is onduidelijk hoeveel lokale afdelingen in Limburg dit gebruiken.

Van de vrouwenorganisaties heeft alleen ZijActief aangegeven dat zij er aandacht aan geven middels de gezond koken cursussen en het samen fietsen en wandelen.

Tabel 3.2 Maatschappelijke organisaties en beleidsspeerpunten Provincie Limburg 2007 -2011

	Maatschappelijke betrokkenheid Participatie, ontwikkelen sociale netwerken	Bereikbare voorzieningen, ouderen zelfstandig wonen	Gezonde en actieve levensstijl	Jongeren uitdagen, binden	Vernieuwend
Jeugd/jongeren					
VJL	+	-	-	+	+
Scouting	+	-	+	+	-
SpeL	+	-	+	+	+
Jong NL	+	-	+	+	+/-
PGCJ	+	-	-		+
Vrouwen					
ZijActief	+	-	+	-	+
Vrouwenraad	+	-	-	-	-
Vrouwengilde	+	-	-	-	-
LKV	+	-	-	-	-
Passage	+	-	-	-	-
Ouderen					
KBO	+	+	-	-	-
ANBO	+	+	-	-	+/-
PCOB	+	+	-	-	-
Vrijwilligers ondersteuning					
POVL	-	-	-	-	-
PUVL	-	-	-	-	-

	Maatschappelijke betrokkenheid Participatie, ontwikkelen sociale netwerken	Bereikbare voorzieningen, ouderen zelfstandig wonen	Gezonde en actieve levensstijl	Jongeren uitdagen, binden	Vernieuwend
Diverse organisaties					
De Pijler	+	-	-	-	+
COS	+	-	-	-	+
COC	+	-	-	+	+
Zonnebloem	+	+	-	+	+

Wat betreft de belangrijke beleidsprioriteit van het investeren in jongeren en hen binden aan de regio, draagt alleen het jeugd- en jongerenwerk daar in zekere mate aan bij, namelijk door te stimuleren aan vrijwilligerswerk te doen. Geen enkele andere organisatie besteedt aandacht aan het aspect van jongeren binden aan de regio.

Voor zover we het konden beoordelen leken alleen de koepelorganisaties voor jongeren en jeugd bezig met inspelen op nieuwe ontwikkelingen. De vrouwenorganisaties waren dat nauwelijks (op ZijActief na). De ouderenorganisaties noemen geen vernieuwende aanpak of invalshoek maar komen steeds weer met de wat stereotiepe groep eenzame, kwetsbare en allochtone ouderen. Bovendien blijven zij sterk gericht op hulpbehoevende ouderen en de zorg voor hen. Er is daar bijvoorbeeld nauwelijks aandacht voor datgene wat ouderen wel nog kunnen zoals maatschappelijke inzet, of de samenwerking met andere dan zorg- of vervoersorganisaties. Alleen de ANBO geeft aan de samenwerking met het COC te zoeken.

Wanneer naar de beleidsspeerpunten gekeken wordt, is er opvallend veel homogeniteit per groep van organisaties. Zo zijn de vrouwenorganisaties vooral binnen het speerpunt van participatie en netwerken actief, en nauwelijks op gezond bewegen of het binden van jongere vrouwen aan de regio. Ook de ouderenbonden zijn alle drie op dezelfde beleidsspeerpunten actief. Met andere woorden, wanneer naar de speerpunten wordt gekeken, zijn er op hoofdlijnen nauwelijks verschillen tussen de vrouwenorganisaties onderling. Hetzelfde geldt voor de ouderenbonden.

4 Conclusies en aanbevelingen

In dit onderzoeksrapport hebben we 21 maatschappelijke organisaties beschreven die een provinciaal subsidie ontvangen en geanalyseerd in welke opzichten hun inzet aansluit bij het provinciaal beleid. In dit afsluitende hoofdstuk gaan we in op de consequenties die de uitkomsten kunnen hebben voor de subsidieregeling van de Provincie.

Algemene conclusies

Allereerst willen wij benadrukken dat uit de evaluatie is gebleken dat de huidige maatschappelijke organisaties zich met grote maatschappelijke betrokkenheid, sociaal engagement en toewijding wijden aan hun maatschappelijke taak. Samen vertegenwoordigen zij omvangrijke sociale netwerken en daarmee een grote diversiteit aan verbindingen tussen mensen en organisaties op allerlei niveaus in Limburg. We adviseren daarom voor de toekomst deze netwerken vooral te blijven inzetten en activeren, omdat er anders sprake zou zijn van vernietiging van sociaal kapitaal. Tevens adviseren wij het huidige subsidiebedrag niet in te laten krimpen. We zijn wel de mening toegedaan dat er nog een efficiëncyslag te maken valt, waardoor meer gedaan kan worden voor dezelfde som geld. De subsidiegelden kunnen ook duidelijker ingezet kunnen worden als sturingsinstrument ten behoeve van provinciale beleidsspeerpunten.

Een van de belangrijkste conclusies is dat het provinciaal gesubsidieerde maatschappelijke middenveld sterk verzuild is. Zo zijn er zes organisaties voor jeugd- en jongerenwerk, vijf organisaties voor vrouwen en drie organisaties voor 50-plussers. De belangrijkste verschillen blijken te zitten in de historische wortels van religie - katholiek, protestant of niet-religieus gebonden - en verschillen in accenten voortkomend uit de vroegere 'standen' en 'klassen'. Daarbij kan men zich afvragen of dit nog wel van deze tijd is.

Een ander vraagteken kan geplaatst worden bij het belang van het werken met ruime en zeer heterogeen samengestelde doelgroepen als vrouwen of 50-plussers. Slechts een deel van hen zit in een maatschappelijk kwetsbare positie.

Samen ontvangen zij ongeveer 1,6 miljoen euro aan subsidie, die naar onze indruk maatschappelijke zinvol wordt ingezet. Het blijft echter onduidelijk wat deze investering oplevert aan maatschappelijke effecten. De meeste organisaties houden wel - soms indrukwekkende - deelnemersaantallen bij, wat een belangrijke indicatie is van de vraag naar dat type activiteiten. Sommige evalueren hun activiteiten ook en een enkele organisatie doet ook behoefteonderzoek. Geen enkele organisatie kan echter hard maken wat de inspanningen nu aan effecten opleveren die direct gerelateerd zijn aan de provinciale beleidsdoelen.

Daarbij maken wij drie kanttekeningen. Op grond van de gegevens die aan-geleverd worden, is niet na te gaan wat de maatschappelijke opbrengsten zijn. Wij bestrijden niet dát die er zijn en wellicht zijn ze ook omvangrijk, maar de maatschappelijke organisaties konden het alleen niet aantonen. Daarvoor zijn de doelen die ze beogen meestal ook te ruim geformuleerd. De tweede, en wellicht belangrijkste opmerking, is dat de effecten en opbrengsten van het werk dat zij doen vaak moeilijk aan te tonen is. Wij zijn ervan overtuigd dat meer mogelijk is dan wat nu gebeurt, maar harde cijfermatige onderbouwingen zijn niet altijd mogelijk, zeker niet wanneer de doelen zo ruim worden gesteld. Daarbij moet bovendien niet worden vergeten dat het overwegend gaat om vrijwilligersorganisaties.

De derde kanttekening is dat de Provincie zelf ook globale doelen stelt die niet SMART zijn geformuleerd, en blijkbaar de maatschappelijke organisaties niet stuurt of begeleidt in het formuleren van meer concrete en meetbare doelstellingen, bijvoorbeeld in de vorm van prestatie-indicatoren.

Ondanks de inspanningen die sommige organisaties verrichten, blijken zij moeite te hebben met het effectueren van de interne diversiteit en het verbreden van het ledenbestand. Gezien de verzuilde wortels van de maatschappelijke organisaties concluderen wij dat het diversiteitsbeleid van de Provincie tot nu toe vooral op die wijze gestalte heeft gekregen. Het doel van diversiteit in de zin van open organisaties, waar mensen met verschillende achtergronden, jong en oud, allochtoon en autochtoon, en mensen met en zonder beperking actief zijn, is daarmee niet bereikt. Ook ontbreken onder de 21 geëvalueerde organisaties verenigingen of platforms die opkomen voor kwetsbare doelgroepen zoals allochtone ouderen, laaggeletterden ('analfabeten') of immigranten.

Ten aanzien van onderlinge samenwerking en inhoudelijke dwarsverbanden lijkt het er sterk op dat de meeste organisaties meer gericht zijn op het verstevigen van de interne binding en het in standhouden van zichzelf ('bonding') dan op het bruggen bouwen ('bridging') door een externe gerichtheid en samenwerking met andere organisaties. Zowel bonding als bridging zijn belangrijk voor een sterke civil society.

Het leggen van dwarsverbanden wordt wel gedaan, maar krijgt bij een aantal organisaties vooral vorm door samen te werken met de andere organisaties die voor dezelfde doelgroep werken.

Waar het gaat om samenwerking met organisaties uit andere werkvelden en voor andere doelgroepen is er eerder sprake van 'contact hebben met' dan om daadwerkelijke samenwerking. De uitzondering daarop zijn de projecten die samen worden opgezet. Organisaties verschillen overigens sterk in de mate waarin zij dat doen.

Subsidieverlening

Wat betreft de subsidieverlening troffen wij aanmerkelijke verschillen tussen de bedragen die de huidige subsidieontvangers ontvangen, terwijl niet dui-

delijk is op grond waarvan deze verschillen optreden. Er is geen verband zichtbaar tussen enerzijds de hoogte van de subsidie, en anderzijds de aard, inhoud en omvang van de activiteiten die zij verrichten. Ook is het niet duidelijk voor welke activiteiten de organisaties subsidie ontvangen en welke activiteiten zij uit andere middelen moeten bekostigen. De hoogte van de subsidies lijkt eerder historisch gegroeid te zijn.

Wij concluderen dat de huidige subsidieregeling door de Provincie onvoldoende als sturingsinstrument wordt gebruikt. De provinciale speerpunten van beleid zijn zeer ruim geformuleerd en weinig concreet (SMART). Een van de speerpunten is bijvoorbeeld; "Het investeren in de talenten van alle Limburgers, ongeacht hun herkomst, sociale achtergrond, lichamelijke gezondheid of etniciteit". Een dergelijke formulering levert meer vragen op dan dat ze houvast biedt. Relevante vragen in deze zijn bijvoorbeeld:

- om wat voor talenten gaat het?
- waarop zijn investeringen in deze talenten gericht (bijvoorbeeld arbeidsparticipatie of voorkomen van vroegtijdige schooluitval)?
- betekent de zinsnede "ongeacht hun herkomst, sociale achtergrond, lichamelijke gezondheid of etniciteit" juist dat mensen met genoemde kenmerken de specifieke doelgroepen zijn op wie de investeringen zich in het bijzonder zouden moeten richten?

Zolang niet duidelijk is waar de speerpunten zich concreet op richten, kan de provincie geen gerichte vragen stellen aan het maatschappelijk middenveld, kan zij niet aangeven welke concrete doelen zij met de subsidies nastreeft en kan zij ook niet duidelijk maken waarop organisaties worden 'afgerekend'. De Provincie moet een vertaalslag maken door abstracte speerpunten te vertalen in concrete operationele doelen welke SMART geformuleerd zijn. Deze doelen kunnen vervolgens vertaald worden in concreet geformuleerde subsidiabele activiteiten met daarbij behorende prestatie-indicatoren. Daarbij kan eventueel de TRILL-systematiek¹ zoals die wordt gehanteerd door de vijf grote Brabantse gemeenten en de gemeente Maastricht voor de subsidiëring van activiteiten in het kader van de negen prestatievelden van de WMO, analoog worden toegepast door de Provincie. Een andere methodiek waar inmiddels goede ervaringen mee zijn opgedaan, is het zogeheten Logical Framework Planning.

Een opmerking daarbij is wel dat rekening moet worden gehouden met de schaal van de betrokken organisaties en met het feit dat het merendeel van hen niet of nauwelijks over beroepskrachten beschikt.

Een tweede opmerking betreft de vraag of de subsidies gericht zijn op het in stand houden van organisaties of op de activiteiten die deze organisaties verrichten? Nergens in de beleidsdocumenten of subsidieregelingen wordt aangegeven of de verleende subsidies moeten worden gezien als een waar-

Noot 1 staat voor Transformatie naar een Resultaatgerichte Informatievoorziening Lokaal en Regionaal.

deringssubsidie of als een exploitatiesubsidie. Een waarderingssubsidie wordt vooral gegeven als waardering voor activiteiten die de Provincie van belang acht. Een exploitatiesubsidie is bedoeld voor het exploitatietekort van een organisatie en wordt gegeven omdat de Provincie de overtuiging heeft dat de activiteiten die de organisatie verricht bijdragen aan provinciale beleidsdoelstellingen. Onder organisaties lijkt het idee te bestaan dat subsidie een verworven recht is dat hen in staat stelt voort te bestaan. Onduidelijk is of subsidies zowel worden aangewend voor werkzaamheden die gericht zijn op het in stand houden van de interne organisatie van de subsidieontvangers als voor hun uitvoerende activiteiten. Naar de mening van DSP-groep dient de Provincie subsidies aan te wenden voor activiteiten die een bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van provinciale beleidsdoelstellingen. Subsidie is immers een instrument dat de overheid gebruikt om haar doelstellingen te verwezenlijken.

Een en ander sluit ook aan bij het subsidiebegrip uit artikel 4:21 van de Algemene wet bestuursrecht: financiële middelen (subsidies) worden verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de subsidieaanvrager. De consequentie hiervan is dat de provincie niet zo zeer eisen moet stellen aan de organisaties. Ze zou eerder moeten beoordelen of een subsidieaanvraag duidelijk maakt dat de activiteiten waarvoor een organisatie subsidie aanvraagt, bijdraagt aan het realiseren van provinciale beleidsdoelstellingen. In de huidige situatie stelt de Provincie voornamelijk eisen in termen van organisatiekenmerken die overigens zo ruim zijn geformuleerd dat zij nauwelijks een onderscheidend karakter hebben. Ze kunnen zo breed geïnterpreteerd worden dat een aanvraag tot subsidieverlening bijna niet geweigerd kan worden.

De Provincie dient naar de mening van DSP-groep duidelijk te maken of zij uitsluitend uitvoerende activiteiten subsidieert of dat ook (bepaalde) activiteiten die gericht zijn op het in stand houden van organisaties nog voor subsidiëring in aanmerking komen. Indien ook subsidie wordt verleend voor het in stand houden van organisaties, dienen eisen te worden geformuleerd waaraan organisaties moeten voldoen om voor een 'basissubsidie' in aanmerking te komen, alsmede criteria en verdeelsleutels voor de bepaling van de omvang van deze basissubsidie voor de onderscheiden organisaties.

Een derde opmerking betreft de rol van de Provincie. Onder de inmiddels ingetrokken Welzijnswet werd een taakverdeling voorgeschreven tussen de territoriale overheidslagen. Daarbij waren de gemeenten verantwoordelijk voor het eerstelijns uitvoerende werk en had de provincie de taak om ondersteuning te verlenen aan eerstelijns organisaties. Hoewel de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) - waarin de Welzijnswet is geïncorporeerd - daar nauwelijks expliciet aandacht aan besteedt, mag worden aangenomen dat de taakverdeling tussen gemeenten en provincies zoals die vigeerde onder de Welzijnswet, nog steeds van kracht is. Kijkend naar de beleidsdocumenten van de provincie Limburg is echter onvoldoende duidelijk of zij zich richt op eerstelijns of tweedelijns activiteiten. Het hierboven reeds aangehaalde speerpunt "Het investeren in de talenten van alle Limburgers, ongeacht hun herkomst, sociale achtergrond, lichamelijke gezond-

heid of etniciteit" suggereert eerder dat het om uitvoerende dan om ondersteuningstaken gaat. In de huidige situatie verrichten de door de Provincie gesubsidieerde organisaties werkzaamheden waarbij de vraag gesteld kan worden of deze eigenlijk niet behoren tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Activiteiten gericht op het werven en behouden van vrijwilligers voor lokaal werkzame organisaties of afdelingen, vallen bijvoorbeeld onder prestatievelid 4 van de Wmo en is daarmee een gemeentelijke taak. Gemeenten subsidiëren dan ook steunpunten vrijwilligerswerk/vrijwilligerscentrales. DSP-groep adviseert de Provincie dan ook om stelling te nemen en provinciale taken af te bakenen van gemeentelijke taken. Bijvoorbeeld door te bepalen dat activiteiten die vallen onder de prestatieveliden van de Wmo tot de verantwoordelijkheid van gemeenten behoren en daarom door gemeenten gesubsidieerd moeten worden. Dit sluit aan bij het streven naar decentralisatie van taken en bevoegdheden van provincies naar gemeenten zoals geformuleerd in het bestuursakkoord 2007 (IPO²).

Overigens is duidelijk dat de helft van de provinciaal werkende organisaties onderdeel uitmaken van een landelijke organisatie of aangesloten zijn bij een landelijke koepelorganisatie. Voor bepaalde activiteiten kunnen provinciale organisaties terugvallen op deze landelijke (koepel)organisaties en is het de vraag of de provincie hiervoor nog subsidie beschikbaar moet stellen. Door het internet kan informatie van landelijke (koepel)organisaties rechtstreeks, dus zonder tussenkomst van een provinciale organisatie, ter beschikking worden gesteld aan lokale organisaties/afdelingen.

Voor activiteiten in de sfeer van methodiekontwikkeling zijn landelijke kenniscentra als Movisie verantwoordelijk en kan provinciale subsidiëring van methodiekontwikkeling, anders dan het provinciaal implementeren van landelijk ontwikkelde methodieken, achterwege blijven.

Een vierde opmerking heeft betrekking op de subsidiabiliteit van taken in relatie tot de eigen verantwoordelijkheid van burgers en hun organisaties. Sommige activiteiten kunnen ook zonder professionele ondersteuning georganiseerd en uitgevoerd worden, omdat (zelfredzame) burgers primair zelf verantwoordelijk zijn voor hun maatschappelijke participatie en voor het organiseren en uitvoeren van activiteiten in onderlinge samenwerkingsverbanden.

Activiteiten in de sfeer van ontmoeting, recreatie of educatieve recreatie zouden op grond van dit uitgangspunt niet subsidiabel moeten zijn. Overigens behoren deze activiteiten tot het gemeentelijke prestatievelid "bevoorordering van leefbaarheid en sociale samenhang" van de Wmo.

Wanneer de Wmo bepaalt dat burgers verantwoordelijk zijn voor hun eigen participatie, is daarmee ook gegeven dat burgers primair zelf verantwoordelijk zijn voor de behartiging van hun belangen, ongeacht of zij hun belangen individueel of collectief (via belangenorganisaties) behartigen. In dit licht zijn activiteiten in de sfeer van belangenbehartiging niet subsidiabel tenzij de

Noot 2 Samen aan de Slag. Bestuursakkoord Rijk en gemeenten. Juni 2007.

Provincie op grond van wet- en regelgeving een taak heeft om activiteiten op dit terrein te ondersteunen, zoals bij patiëntenorganisaties het geval is.

Flexibilisering van het subsidiebudget

Een mogelijkheid om de activiteiten centraal te stellen is het flexibiliseren van het subsidiebudget. Flexibilisering kan plaatsvinden door bijvoorbeeld te bepalen dat de subsidiebedragen die organisaties voor 2008 ontvangen, worden bevroren op dit niveau en vanaf 2009 de subsidie die organisaties ontvangen in vijf tranches van 20% wordt overgeheveld naar een projectenpot. Huidige subsidieontvangers ontvangen in het eerste jaar van deze overgangperiode (2009) 80% van het subsidiebedrag over het voorgaande boekjaar. De 20% geflexibiliseerde subsidie wordt in de projectenpot gestopt. De provincie formuleert concrete projectdoelen waarvoor activiteiten-subsidies kunnen worden aangevraagd. Organisaties worden in de gelegenheid gesteld de 20% subsidie die ze hebben 'verloren' te compenseren met het verwerven van projectgelden. In het tweede jaar wordt 40% van het budget geflexibiliseerd etc. Indien de provincie mocht besluiten naast projectsubsidies ook basissubsidies toe te kennen, zal het te flexibiliseren deel van het totaal beschikbare budget lager uitvallen.

Samenwerking tussen gesubsidieerde organisaties

Een ander punt is - vanuit het oogpunt van efficiencywinst - de geconstateerde overlap van werkzaamheden. Bijna alle organisaties noemen dat zij vrijwilligers ondersteunen en aan deskundigheidsbevordering van vrijwilligers doen. Daarbij valt te denken aan het werven en behouden van vrijwilligers, het organiseren van bijeenkomsten, PR en communicatie en het opzetten van een bestuur en het runnen van een lokale afdeling.

Een ander punt dat veel organisaties noemen zijn thema-avonden. Diverse organisaties organiseren themabijeenkomsten over dezelfde actuele onderwerpen, zoals de Wmo, armoede of bestuurlijke participatie van vrouwen. Samenwerking tussen organisaties op (een aantal van) bovengenoemde thema's en activiteiten levert dit efficiencywinsten op, waardoor er mogelijk extra ruimte ontstaat voor subsidies die vervolgens door de provincie voor andere uitvoerende activiteiten kan worden verleend. Deze efficiencywinsten zijn alleen voor de provincie relevant indien het gaat om subsidiabele activiteiten. De Provincie zal dus eerst moeten beslissen welke taken in de toekomst nog subsidiabel zijn en in welke omvang. Vervolgens kan worden bepaald op welke subsidiabele taken samenwerking mogelijk is of wenselijk, omdat het efficiencyvoordelen kan opleveren.

Het is te overwegen dat de Provincie – vanwege een efficiencytaakstelling - de voorwaarde stelt dat betrokken organisaties voor de toekomst een aantal activiteiten gezamenlijk gaat verrichten, namelijk daar waar een overlap aan activiteiten is. Een flexibilisering van het beschikbare budget kan een stimu-

lans zijn om tot samenwerking over te gaan. Er zijn dan verschillende mogelijkheden, waarvan wij er drie noemen:

- 1 De Provincie gaat zelf ondersteunende diensten leveren vanuit de eigen organisatie omdat zij dit efficiënter kan verzorgen dan de afzonderlijke organisaties. DSP-groep adviseert van deze mogelijkheid af te zien. De Provincie is geen uitvoeringsinstituut. Bovendien zou de Provincie in die situatie én opdrachtgever zijn (in haar rol als subsidiënt) én opdrachtnemer zijn van de door haar gesubsidieerde organisaties.
- 2 Er wordt een nieuw provinciaal ondersteuningsinstituut opgericht. Gelet op de omvang van de gesubsidieerde activiteiten en de verschillen tussen de organisaties, vindt DSP-groep het niet opportuun een dergelijk instituut op te richten.
- 3 De betrokken organisaties bepalen zelf welke taken zij gezamenlijk verrichten. Daarbij bepalen zij zelf waar ze deze taken onderbrengen, bijvoorbeeld bij een bestaande provinciaal of lokaal werkzame organisatie. Deze aanpak is organisatorisch eenvoudig te realiseren, flexibel en efficiënt en verdient in de ogen van DSP-groep dan ook de voorkeur boven de twee andere genoemde alternatieven.